

u nastavnim planovima i programima nedovoljna pozornost posvećena rječotvorju i tvorbenom modeliranju, iako hrvatski ide u red sinteznih jezika izrazito velikih tvorbenih mogućnosti. Poticanje mladih na jezično stvaranje istodobno potiče osjećaj jezičnoga samopouzdanja, uspostavlja vezu s jezičnom baštinom te pridonosi izgrađivanju i njegovanju izričaja najfinijih značenjskih razlika i jezične produbljenosti, što jezikovanje svrstava u red najviših ljudskih duhovnina.

Odnos prema inojezičnicama vezanima uz nove tehnologije također valja biti stvaralački. Kao što je u jeziku izvorniku stvorena za novi izum ili novi predmet nova riječ, isto

valja učiniti i u hrvatskom, jer njegove tvorbene mogućnosti ni u čem nisu slabije ili manje vrijedne od bilo kojega drugoga jezika.

U dosadašnjim Jezikovim natječajima među tvorbenim postupcima prednjači sufiksna tvorba, koja je, može se reći, potisnula u drugi plan ostale tvorbene modele, pa bi i njih valjalo oživjeti. Treba uzletjeti nad postojećom hrvatskom jezičnom rizinicom i iz nje slaganjem, metaforiranjem, unutarntjom preoblikom ili kakvim drugim tvorbenim postupkom slobodno stvarati nove rječničke jedinice.

Nataša Bašić

HRVATSKI JEZIK DANAS

Na saboru u Konstanzi početkom 15. stoljeća, onom saboru na kojemu je spaljen Jan Hus, jedan je kardinal prigovorio caru i kralju Sigismundu, odnosno Žigmundu, da u pogrješnom rodu rabi riječ shizma, to jest u hrvatskom – raskol. Na to mu je Žigmund odgovorio: „Ja sam car Svetoga Rimskog Carstva i iznad sam gramatike.“ Sličnih careva, kraljeva i političara prepuna je i povijest hrvatskoga jezika, pa jezikoslovna znanost u nas gotovo nikada nije bila, niti jest, autonomna, nego se razvijala u stalnim bitkama s politički moćnim nestručnjacima koji su – bili oni Hrvati ili nehrvati – iz neznanja ili iz podlih namjera terorizirali i lingviste i samu prirodu hrvatskoga jezika.

Pokazalo se, međutim, da hrvatski jezik može odoljeti svakom nasilju, dolazilo ono izvana ili iznutra, i da je u tim silnim naporima u dokazivanju svoje posebnosti na kraju uvijek bivao pobjednikom. Jer je, za razliku od oponenta, uvijek mogao s polica skinuti knjige u kojima je zapisan od davnina, vazda

jedan i jedinstven u svojim, samo njemu svojstvenim obiljima dijalekata i govora jednoga i jedinstvenoga hrvatskog naroda, sposobnog da stvori i tri književna jezika, ali i da taj troplet sjedini u jedan jezik hrvatske nacije, hrvatske države. Pa kada danas neki i opet govore o zajedničkom jeziku, misleći naravno na jugoslavenske sablasti, treba im reći: da, postoji zajednički jezik, zajednički jezik hrvatske nacije, njegovo je ime hrvatski jezik koji je u svome standardnom obliku emancipacija svijesti o cjelovitosti hrvatskoga bića.

Hrvatice i Hrvati, bilo gdje se nalazili, u okvirima hrvatske države, izvan nje na prostorima hrvatske povijesne baštine ili daleko od domovine, i bez jezikoslovnih poučaka znaju koja riječ i koja melodija pripada hrvatskom jeziku jer, ako i nemaju znanja, imaju osjećaj koji izvire iz dubine povijesti. Znaju i da bez hrvatskoga jezika ne postoje kao narod i da ih jedino ta srž njihove kulture izdvaja od ostalih i ne dopušta da se izgube u ovome svijetu čijim je suvremenim vladarima brojčano maleni narod i njegova jezična posebnost smetnja u globalističkim, profilerskim planovima, te, osobito krijum-

čarenjem anglicizama, stvaraju mostobrane za meka osvajanja.

No, mi smo bili i jesmo izloženi i drugim, tvrdim i krvavim osvajanjima iz okružja, a *susjedi iz pakla* nisu odustali od osvajačkih snova u gladi za hrvatskim zemljama. Predigra je kao i uvijek razaranje hrvatske kulture, poglavito hrvatskoga jezika. Nedavna Sarajevska deklaracija o nepostojećem policentričnom jeziku u službi je novoga srpskog memoranduma s ograncima koji prijete i jezičnim slobodama Hrvata u Bosni i Hercegovini. Dio potpisnika je iz Hrvatske, mješavina zombija i pete kolone, na podlozi knjige Snježane Kordić: Jezik i nacionalizam, u kojoj se hrvatskom narodu poriče pravo da svoj jezik naziva svojim, narodnim imenom. Usprkos Ustavu, usprkos hrvatskom kao jednom od službenih jezika Europske Unije. Kolika je bijeda hrvatske politike, vidjelo se kada je Ministarstvo kulture sufinanciralo taj opaki pamflet, a vidjelo se i kada sam ja u ime Hrvatskoga kulturnog vijeća prijavio dične sufinancijere DORH-u, a DORH odbio prijavu kao neosnovanu.

Uz te otvoreno neprijateljske čine prema hrvatskom jeziku i kulturi, čine koji podsjećaju na sudbinu i dr. Šretera, imamo i prikrivene koji se ne usuđuju doводити u pitanje hrvatski jezik, ali zaplotnjački nastoje okrnjiti dosege hrvatskih jezikoslovaca i vratiti kotač

barem malo unatrag prema olovnom dobu. Umjesto trija Babić-Ham-Moguš, pojavili su se *elitni* lingvisti Jovanović-Goldstein-Jozić, politika je zlorabila moć nad Institutom za jezik i jezikoslovlje i zapovjedila mu da izradi novi pravopis koji se kiti imenom hrvatski, a ta je nemušta kombinacija različitih dotadanih pravopisa upućena u škole. Ujedno je ukinuto Vijeće za normu hrvatskoga standardnog jezika i teško uvrijeđeni ugledni jezikoslovci na čelu s akademikom Radoslavom Katičićem.

Sada nam je sanirati štetu koja je učinjena političkim rezom u jezično tkivo, nastojati da se što prije donese Zakon o hrvatskom jeziku jer se pokazalo da ustavna odredba ne zaustavlja potkornjake, trebamo vratiti, i to žurno, Vijeće za normu i napokon osigurati da se suvremeni hrvatski jezik mirno razvija na temeljima svoga prirodnog povijesnog tijeka, u okrilju Hrvatske akademije za znanost i umjetnost, a ne državnoga tijela. I usporedo prevoditi tuđice koje osobito preko novih tehnologija kao salmonela truju organizam hrvatskoga jezika. Potreban nam je novi Bogoslav Šulek.

Na kraju, čestitam svim dobitnicima na natječaju za novu hrvatsku riječ, a gradu Pakracu zahvaljujem na gostoprimstvu.

Hrvoje Hitrec

NEPONOVLJIVA BAKA

Moja baka prava je **borkinja**, uvijek je aktivna i nikad se ne predaje. Nedavno je kao članica društva umirovljenika dobila bon za **opuštaonicu** i veliki popust na kupnju mobitela. Oduvijek sam željela mobitel na **dodirnik**, a baka je očito čitala moje misli i pristala

ispuniti mi želju. Htjela sam odmah krenuti u kupovinu i uvjeravala ju da ćemo se vratiti do početka njezine omiljene TV serije.

Baka je voljela svoje turske serije, ali je, naravno, mene voljela više pa smo krenule do **rasprodajnice**. Stari bakin auto vješto je gazio preko **uspornika**, a kad smo došli blizu **brzogriz**a, zamolila sam baku da stanemo kako bih kupila jednu **dvokrišku**.